

PEDAGOG KADRLARNI TAYYORLASH SIFATINI BOSHQARISH USULLARI**Hamdamov Ikromjon Qahramonovich**

Qo'qon universiteti magistri

Annotatsiya. Maqolada professor-o'qituvchilarni tayyorlash sifatini ta'minlash va qo'llab-quvvatlashning muhim mavzulari o'rganildi. Ta'lim tizimi rivojlanib borar ekan, samarali o'qitish va uzluksiz kasbiy rivojlanishning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Professor-o'qituvchilarga beriladigan ta'lim sifatini nazorat qilish va oshirish uchun qo'llaniladigan turli usullarni, an'anaviy baholash mexanizmlaridan innovatsion yondashuvlargacha bo'lgan davrda o'qituvchilarning malakasi, bilimi va pedagogik texnikasini baholash va takomillashtirishda turli strategiyalarning samaradorligini ko'rib chiqildi. Muhokama nafaqat individual o'qituvchilarni baholashni, balki pedagogik xodimlarning samarali rivojlanishiga hissa qo'shadigan kengroq institutsional asoslarni ham o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: Sifat kafolati, pedagogik xodimlar, trening usullari, ta'lim standartlari, baholash texnikasi, o'quv dasturlarini loyihalash, pedagogik strategiyalar, kasbiy rivojlanish, baholash jarayonlari, doimiy takomillashtirish.

Аннотация. В статье рассматриваются важные темы обеспечения качества и поддержки подготовки учителей. По мере развития системы образования возрастает важность эффективного преподавания и непрерывного профессионального развития. Рассмотрение эффективности различных стратегий оценки и повышения компетентности, знаний и педагогических приемов учителей, от традиционных механизмов оценки до инновационных подходов, используемых для мониторинга и повышения качества педагогического образования. Обсуждение включает в себя не только оценку отдельных учителей, но и более широкие институциональные рамки, которые способствуют эффективному развитию педагогических кадров.

Ключевые слова: Обеспечение качества, преподавательский состав, методы обучения, образовательные стандарты, методы оценки, разработка учебных программ, педагогические стратегии, профессиональное развитие, процессы оценки, постоянное совершенствование.

Abstract. The article examines the important topics of quality assurance and support of teacher training. As the education system evolves, the importance of effective teaching and continuous professional development is increasing. Considering the effectiveness of various strategies in assessing and improving the competence, knowledge and pedagogical techniques of teachers, from traditional evaluation mechanisms to innovative approaches, used to monitor and improve the quality of teacher education. released The discussion includes not only the evaluation of individual teachers, but also the broader institutional frameworks that contribute to the effective development of teaching staff.

Key words: Quality assurance, teaching staff, training methods, educational standards, assessment techniques, curriculum design, pedagogical strategies, professional development, assessment processes, continuous improvement.

Kirish

Ta'lim jarayonida o'qituvchilarning sifati yosh avlodlar kelajagini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. O'qituvchilar orqali o'quvchilarning intellektual va hissiy rivojlanishiga katta ta'sirini e'tirof etgan holda, o'qitishda mukammallikka intilish butun dunyo bo'ylab ta'lim muassasalari uchun eng muhim masalaga aylandi. Texnologik taraqqiyot, madaniy o'zgarishlar va rivojlanayotgan pedagogik yondashuvlar bilan ajralib turadigan davrda yashar ekanmiz, yuqori malakali va moslashuvchan o'qituvchilarga bo'lgan talab hech qachon o'z ahamiyatini yo'qotmaydi. Institutlar oldida nafaqat malakali pedagog kadrlarni jalb qilish, balki ularning o'qitish uslublarini zamonaviy ta'limning doimiy o'zgaruvchan talablariga mos kelishini ta'minlash vazifasi turadi. Pedagogik kadrlar tayyorlash sifatini nazorat qilish va oshirish uchun ta'lim muassasalari tomonidan qo'llaniladigan turli usullarni yoritishga, akkreditatsiya, malaka oshirish dasturlari, baholash vositalari va doimiy baholash mexanizmlarining malakali va layoqatli kadrlarni shakllantirishdagi rolini o'rganish muhim omil hisoblanadi. O'quv jarayonida muhim ahamiyatga ega bo'lgan holatlardan yana biri – o'quvchilarning o'quv faoliyatlarini ularning mayllari asosida tashkil etish va o'quvchi shaxsiga yo'naltirishdan iborat. Bular sirasiga

o'quvchilarda bilish qiziqishlari, ularda burch hissi hamda ta'lim jarayonida mas'uliyatlilikni shakllantirish metodlari kiradi¹.

Ushbu usullarni har tomonlama o'rganish orqali biz professor-o'qituvchilarni tayyorlash sifatini monitoring qilish va yaxshilashning mustahkam va samarali tizimini yaratishga yordam beradigan strategiyalarni ochishni maqsad qilganmiz. Bunda biz ushbu usullarning umumiy ta'lim tajribasiga, o'quvchilar natijalariga hamda bilimli va malakali o'qituvchilarning uzluksiz rivojlanishiga ta'sir qiladigan kengroq ta'sirlarni ko'rib chiqdik.

O'quv dasturining joriy ta'lim standartlari va sanoat talablariga javob berishini ta'minlash o'quvchilarga tegishli va samarali ta'lim berishda muhim ahamiyatga ega. Bunga erishish uchun ba'zi strategiyalar mavjud:

Doimiy ko'rib chiqish va yangilash:

- o'quv dasturlarini muntazam ko'rib chiqish va yangilab borish tizimini yo'lga qo'yish. Ta'lim standartlari va sanoat talablari o'zgarishi mumkin, shuning uchun dolzarb bo'lib qolish juda muhimdir.

Manfaatdor tomonlarning ishtiroki:

- o'qituvchilar, sanoat vakillari, ota-onalar va talabalar kabi manfaatdor tomonlar bilan hamkorlik qilish. Ularning fikri hozirgi tendentsiyalar, ehtiyojlar va muammolarni tushunish uchun qimmatlidir. Doimiy fikr-mulohazalarni taqdim etish uchun ta'lim va sanoat vakillaridan iborat maslahat kengashlari yoki qo'mitalar tuzish.

Standartlarga muvofiqlik:

- o'quv maqsadlarini aniq belgilab qo'ying va ularni milliy, mintaqaviy yoki mahalliy bo'ladimi, belgilangan ta'lim standartlariga moslashtiring.

- muvofiqligini ta'minlash uchun ta'lim standartlaridagi har qanday o'zgartirishlar bilan o'quv rejasini muntazam ravishda o'zaro bog'lash.

Sanoat hamkorliklari:

- Ish joyida talab qilinadigan ko'nikma va bilimlar haqida tushunchaga ega bo'lish uchun sanoat rahbarlari va mutaxassislari bilan hamkorlikni rivojlantirish.

¹ Сафарова Р., Юсупова Ф., Джиемурадова Г., Рўзиев Ф., Ибрахимов Ф. Ўқувчиларнинг билиш фаолиятини кенгайтиришга йўналтирилган ўқув вазиятларини фанлар кесимида лойиҳалаш. –Тошкент: Фан ва технология. 2014, -110 б.

- O'quv dasturlarini ishlab chiqish, ko'rib chiqish va maslahat jarayonlarida ishtirok etish uchun soha mutaxassislarini taklif qilish.

Texnologiyalar integratsiyasi:

- Texnologiyani o'rganish va dolzarb bo'lib qolish vositasi sifatida qo'shing. Talabalarni real dunyo ilovalari va sanoat amaliyotlari bilan tanishtirish uchun onlayn resurslar, simulyatsiya va virtual tajribalardan foydalanish.

O'qituvchilarning malakasini oshirish:

- Pedagoglarga ta'limning joriy tendentsiyalari, o'qitish metodologiyasi va sanoat yutuqlaridan xabardor bo'lishlari uchun doimiy ravishda malaka oshirish imkoniyatlarini taqdim etish.

- o'qituvchilarni o'z fanlari bo'yicha konferensiyalar, seminarlar va treninglarda qatnashishni rag'batlantirish.

Teskari aloqa mexanizmlari:

- talabalar, o'qituvchilar va sanoat hamkorlari bilan fikr-mulohazalarni o'rnatish. O'quv dasturining samaradorligi va dolzarbligini haqida muntazam ravishda fikr-mulohazalarni izlash.

Monitoring va baholash:

- o'quv dasturi natijalarini doimiy monitoring qilish va baholash tizimini joriy etish. Talabalar faoliyatini baholang, bitiruvchilarning muvaffaqiyati haqida ma'lumot to'plang va bu ma'lumotlardan doimiy takomillashtirish uchun foydalanish.

Doimiy aloqa:

- Tegishli organlar, akkreditatsiya qiluvchi organlar va sanoat birlashmalari bilan ochiq aloqa kanallarini saqlab turish. O'quv rejasiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan har qanday yangilanishlar yoki standartlardagi o'zgarishlar haqida xabardor bo'lish.

Ushbu strategiyalarni qabul qilish orqali ta'lim muassasalari o'z o'quv dasturlari dinamik, dolzarb va ta'lim standartlari va sanoat talablariga muvofiq bo'lishini ta'minlashi mumkin. Muntazam yangilanishlar va manfaatdor tomonlar bilan hamkorlik bu ishda muvaffaqiyat kalitidir.

Pedagogik jarayonlarni takomillashtirishda sub'ektlarning hamkorlikdagi faoliyatini tashkil etish va muvofiqlashtirish, erishish zarur bo'lgan maqsadlar yo'nalishida ularning faolligini

rivojlantirish samaradorligini ko'p jihatdan mavjud motivlarga va motivlashtirishga bog'liq bo'ladi². Motivatsiya orqali o'qituvchilar ko'pincha hamkasblari bilan hamkorlik qiladilar, g'oyalar va resurslarni almashadilar. Ushbu hamkorlik ruhi maktabning ijobiy madaniyatiga hissa qo'shadi, bu yerda o'qituvchilar qo'llab-quvvatlovchi va boyitish uchun o'quv hamjamiyatini yaratish uchun birgalikda ishlaydi.

Talabalarning fikr-mulohazalarini va tengdoshlarini baholashni o'z ichiga olgan davriy professor-o'qituvchilar faoliyatini baholash akademik muassasalarda ta'lim sifatini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu baholashlar professor-o'qituvchilarning o'qitish, ilmiy izlanishlari va xizmatlarini keng qamrovli va ko'p qirrali baholashni ta'minlaydi, bu esa kasbiy rivojlanishga, institutsional takomillashtirishga va umumiy akademik mukammallikka hissa qo'shadi. Bunday baholashlarni o'tkazish muhimligini ta'kidlaydigan bir nechta asosiy sabablari mavjud:

- Talabalarning fikr-mulohazalari fakultet a'zosining o'qitish usullarining samaradorligi, muloqot qobiliyatlari va talabalarni jalb qilish qobiliyati haqida qimmatli fikrlarni beradi.
- Tengdoshlarni baholash tashqi nuqtai nazarga olib keladi, konstruktiv tanqid va takomillashtirish bo'yicha takliflarni taklif qiladi va natijada ta'lim strategiyalarini yaxshilashga olib keladi.
- Vaqti-vaqti bilan o'tkaziladigan baholashlar ta'limning kuchli tomonlarini va yaxshilashga muhtoj bo'lgan sohalarni aniqlash orqali muassasalarga ta'lim sifatini saqlab qolish va oshirishga yordam beradi.
- Muntazam ravishda o'tkazilayotgan fikr-mulohazalar fakultet a'zolariga o'qitish usullarini takomillashtirish, dars mazmunini yangilash va innovatsion pedagogik usullarni qo'llash imkoniyatini yaratadi.
- Baholash mas'uliyat hissini o'rnatadi, chunki professor-o'qituvchilar o'z faoliyati uchun javobgardirlar.
- Shaffof baholash jarayonlari ochiqlik va adolatlilik madaniyatini shakllantirishga, professor-o'qituvchilar, talabalar va ma'muriyat o'rtasida ishonchni mustahkamlashga xizmat qiladi.

² Turg'unov S.T., Maqsudova L.A., Tojiboyeva H.M., Nazirova G.M., Umaraliyeva M.A. Pedagogik jarayonlarni tashkil etish va boshqarish, sifat va samaradorligini oshirish texnologiyalari. Toshkent: 2014. –58 b.

- Talabalar va tengdoshlarning konstruktiv fikr-mulohazalari fakultet a'zolarining uzluksiz kasbiy rivojlanishlari uchun katalizator bo'lib xizmat qiladi.

- Maqsadli tavsiyalar fakultetga tegishli seminarlar, konferentsiyalar yoki o'quv dasturlarini o'tkazishda o'z sohasida dolzarb bo'lib qolish va rivojlanayotgan ta'lim amaliyotlariga moslashishga yordam berishi mumkin.

- Ijobiy baholash o'quv va ilmiy hissalarini e'tirof etish va taqdirlash uchun asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

- Fakultet yutuqlarining jamoatchilik tomonidan e'tirof etilishi ijobiy institutsional madaniyatni mustahkamlaydi va boshqalarni mukammallikka intilishga undaydi.

- Talabalarning fikr-mulohazalarini va tengdoshlarini baholashni birlashtirish pedagogik va tadqiqot jihatlarini hisobga olgan holda professor-o'qituvchilar faoliyatini yanada kengroq ko'rish imkonini beradi.

- Ushbu yaxlit yondashuv professor-o'qituvchilarning turli mas'uliyatlarini, jumladan, o'qitish, tadqiqot va xizmat ko'rsatishni hisobga oladi. Talabalarning fikr-mulohazalari va tengdoshlarini baholashni o'z ichiga olgan davriy professor-o'qituvchilar faoliyatini baholash yuqori akademik standartlarni saqlash, doimiy takomillashtirish madaniyatini oshirish va akademik muassasalarning muvaffaqiyati va obro'sini ta'minlashning ajralmas qismidir. Ushbu ko'p o'lchovli yondashuv mutanosib va adolatli baholashni ta'minlaydi, professor-o'qituvchilarning kasbiy o'sishiga va muassasaning umumiy rivojlanishiga hissa qo'shadi.

O'qituvchilar va tinglovchilarning faoliyatini nazorat qilish va tahlil qilish uchun ta'limni boshqarish tizimlaridan foydalanish o'qituvchilarning sifatini oshirish uchun juda muhimdir. Ma'lumotlarga asoslangan tushunchalardan foydalanish, individual fikr-mulohazalarni taqdim etish va doimiy takomillashtirishni rag'batlantirish orqali LMS platformalari yanada moslashuvchan va samarali o'quv muhitini yaratishga hissa qo'shadi. Ushbu vositalarni o'z ichiga olgan ta'lim muassasalari o'quvchilarning o'zgaruvchan ehtiyojlarini qondirish va ta'limning doimiy o'zgaruvchan muhitida ustunlik qilish uchun yaxshiroq ahamiyatga ega.

Pedagoglarga xolis baho berish uchun chetdan ekspertlar yoki akkreditatsiya qiluvchi organlarni jalb qilish ta'lim sohasidagi muhim ahamiyatga molik holatdir. Ushbu tashqi baholash pedagoglar va ta'lim muassasalari faoliyatiga xolis nuqtai nazarni taqdim etish orqali ta'lim sifatini

saqlash va yaxshilash uchun qimmatli vosita bo'lib xizmat qiladi. Bu xolislik, mas'uliyat va doimiy takomillashtirishga yordam beradi, natijada yuqori sifatli ta'lim va o'qituvchilar va ularning talabalari muvaffaqiyatiga hissa qo'shadi.

Yaxshi tayyorlangan professor-o'qituvchilar tarkibi nafaqat bilimlarni samarali beradi, balki o'quvchilarning intellektual o'sishini ham ilhomlantiradi va tarbiyalaydi. Ta'limning dinamik tabiati o'qituvchilar va o'quvchilarning o'zgaruvchan ehtiyojlariga mos keladigan o'qituvchilar tayyorlash sifatini nazorat qilishda moslashuvchan va sezgir yondashuvni talab qiladi. O'qituvchilar malakasini oshirish sifatiga sarmoya kiritish millatning intellektual kapitaliga sarmoyadir. Bundan tashqari, ta'lim muassasalari, davlat organlari va tegishli manfaatdor tomonlar o'rtasidagi hamkorlikning ahamiyatini oshirib bo'lmaydi. Hamkorlik muhitini qo'llab-quvvatlash orqali sifat nazorati chora-tadbirlari samaradorligini oshiradigan sinergiya yaratiladi, pedagog kadrlar tayyorlash milliy ta'lim kun tartibining ustuvor yo'nalishi bo'lib qolishi ta'minlanadi.

Oldinga harakat qilishda siyosatchilar, ma'murlar va o'qituvchilar o'qituvchilarni tayyorlash sifatini nazorat qilish usullarini takomillashtirish va innovatsiyalarga sodiq qolishlari shart. Barcha manfaatdor tomonlarning birgalikdagi sa'y-harakatlari mustahkam va sezgir ta'lim tizimini yaratishga, o'qituvchilarni talabalarni kelajak muammolariga tayyorlash uchun zarur bo'lgan ko'nikma va bilimlar bilan jihozlashga yordam beradi. Oxir oqibat, o'qituvchilarni sifatli tayyorlashga sodiqlik ta'lim, tanqidiy fikrlash va umrbod ta'limni qadrlaydigan jamiyat poydevorini yaratishga intilishdir.

Xulosa qilib aytish mumkinki, pedagog kadrlar tayyorlash sifatini nazorat qilish usullari ta'lim kelajagini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Yuqorida ta'kidlanganidek, yuqori darajadagi ta'limni rivojlantirish uchun qat'iy ishga qabul qilish jarayonlari, uzluksiz kasbiy rivojlanish, qayta aloqa mexanizmlari va innovatsion o'qitish metodologiyalari integratsiyasini birlashtirgan ko'p qirrali yondashuv muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mavlyanova Raxima. Raxmankulova Nargiz. Boshlangich ta'lim pedagogikasi, innovatsiya va integratsiyasi. –Toshkent: Voris-nashriyoti, 2013.

2. 2. Turg'unov S.T., Maqsudova L.A., Tojiboyeva H.M., Nazirova G.M., Umaraliyeva M.A. Pedagogik jarayonlarni tashkil etish va boshqarish, sifat va smaradorligini oshirish texnologiyalari. Toshkent: 2014.
3. Джураев Р.Х., Турғунов С.Т., Назирова Г.М. Педагогика. Тошкент: 2013.
4. Митрофанов К. Г. Учительское ученичество. // Педагогика и психология /Подписная научно-популярная серия.–М.: 1991.№6
5. Муслимов Н. Касб таълими ўқитувчисини касбий шакллантиришнинг назарий-методик асослари. Педагогика фанлари доктори.... дисс. –Т.: 2007.
6. Hasanovich, H. A., & Axadjon o'g'li, A. A. (2023). ISLOMIY INVESTITSIYA FONDLARI VA ULARNI BOSHQARISH. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(12), 308-318.
7. Axadjon o'g'li, A. A., & Murotovich, M. F. (2023). RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLARDA RAQAMLI IQTISODIYOT SIYOSATI. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 294-298.
8. JS Ikromjonovna, X Muazzamxon "O'QISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI"
9. Educational Research in Universal Sciences 2 (14), 806-81
10. Олимов Ш.Ш., Ҳасанова З.Д. Педагогик технологияларни ўқув-тарбия жараёнига қўллаш. –Тошкент: Фан ва технология. 2014,
11. Jumanova , S. (2023). Autumn motif in the poetry of Usman Azim. Scientific Journal of the Fergana State University, 28(2), 29.
12. Джураев Р.Х., Турғунов С.Т., Назирова Г.М. Педагогика. Тошкент: 2013. –44 б. [–88 бет].